

Зєленкова О.В.,

студентка III курсу факультету менеджменту і бізнесу ВП «Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв»;

Науковий керівник: Сидоренко Т.В., кандидат наук з соціальних комунікацій, доцент з наказу кафедри інформаційної, бібліотечної та архівної справи ВП «Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв», м. Миколаїв

ІНКЛЮЗИЯ В БІБЛІОТЕЧНОМУ ОБСЛУГОВУВАННІ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ

Допомогти людині з обмеженими можливостями адаптуватися в суспільстві, впоратися зі своєю бідною, зробити все можливе, щоб вона не відчувала себе самотньою, покликані різні соціальні та громадські установи. Сьогодні бібліотека позиціонує себе як соціальний інститут [2].

Представницькі міжнародні фундації розробили низку документів, які регламентують загальні вимоги до бібліотечного обслуговування людей з інвалідністю. Всі документи об'єднує єдина ціль – доступність кожної бібліотеки для користувачів з особливими потребами.

Часто ми сприймаємо інвалідність як проблему нерівних можливостей, у тому числі й інформаційних. Тому на сучасному етапі бібліотеки мають поставити собі завдання: згладити нерівність і створити такий самий доступ до інформації, який вони забезпечують звичайним користувачам. Доступність розглядається у різних аспектах. Найголовніше: фізична можливість, тобто пристосованість бібліотечного приміщення і його обладнання. Для пристосування людей з інвалідністю бібліотека має створити комфортні умови вже з ганку бібліотеки. По-перше, двері, які мають бути широкими – автоматичні або такі, що легко відчиняються; пандуси для заїзду до приміщення бібліотеки, як зовні, так і у середині будівлі; ліфти або сходи, що оснащені поручнями з обох боків. Приміщення бібліотеки має бути добре освітленим, мати меблі, які будуть зручними, надписи шрифтом Брайля, спеціально обладнані місця загального користування тощо. І важливим є встановлення спеціальних знаків на дорогах біля бібліотеки.

Для того щоб цифрові документи були доступні незрячим та для людей зі слабким зором користувачам необхідно спеціальне обладнання:

- ✓ адаптована клавіатура і спеціальні клавішні панелі, альтернативні комп'ютерні миші;

- ✓ пристрій для голосового введення інформації, спеціальне програмне забезпечення.
- ✓ спеціальні екрани і широкоформатні монітори з високою роздільною здатністю;
- ✓ системні можливості, що дозволяють змінювати контрастність екрану, розмір і колір шрифту;
- ✓ програмне забезпечення зчитування з екрана, системи оптичного розпізнавання символів, слухові апарати та ін.

Розглянувши сьогодення людей з особливими потребами в Україні, на жаль, доводиться констатувати недостатню кількість установ, які ведуть роботу з надання належної підтримки. Тому одним із важливих напрямків роботи бібліотек має стати бібліотечно-інформаційне обслуговування людей з особливими потребами, забезпечення їм вільного доступу до інформації, реалізації їх прав як на загальне обслуговування, так і на окремі інформаційні послуги. У цьому і є суть інклюзії [1].

Успішне виконання завдань, які стоять перед працівниками бібліотек, потребують постійного самовдосконалення кваліфікації. Тому важливим аспектом в роботі з людиною з обмеженими можливостями є досвідченість фахівця як з психологічної так і соціальної сторони. Бібліотечний фахівець має пройти спеціальну підготовку, курси, тренінги з інклюзії, щоб мати уявлення і вміти правильно спілкуватися з людьми з обмеженими можливостями. Працівник має навчитися користуватися виданнями спеціальних форматів в обслуговуванні людей з обмеженими можливостями, вміти працювати з тифлотехнічними засобами, володіти основними формами і методами проведення для них соціокультурної роботи, організовувати спілкування і дозвілля, забезпечувати певний рівень комфортності. Обов'язково працівник має вивчити досвід роботи зарубіжних бібліотек з питань інклюзії.

Миколаївська центральна бібліотека ім. М.Л. Кропивницького активно працює з людьми цієї категорії. Для них створені якомога комфортні умови для користування бібліотекою:

- портативний відео збільшувач, за допомогою якого можна читати книги і періодичні видання;
- робота на комп'ютері і в мережі Інтернет за допомогою широкоформатного монітора;
- для комфортної роботи на комп'ютері, бібліотека придбала програмні засоби для людей з вадами зору – MAGic (екранне збільшення з голосовим супроводом) і JAWS (екранний доступ);
- озвучування літератури за допомогою спеціального пристрою для читання текстів плоского друку;
- прослуховування аудіокниг, радіостанцій різних країн світу, новинних стрічок за допомогою Дейзі-плеєра;
- використання електронного тренажера української жестової мови;
- переклад електронних текстів у звуковий формат;

- книги, надруковані шрифтом Брайля;
- прослуховування аудіокниг різної тематики;
- консультації з питань використання спеціальних програм і обладнання [4].

Діяльність бібліотеки в системі соціальної адаптації – це цілий комплекс заходів, що мають на меті надання допомоги особливим групам користувачів в досягненні і підтримці оптимального ступеня участі в суспільному житті, реалізації культурних інтересів і запитів, що в кінцевому підсумку забезпечує їм можливість для позитивних змін у способі життя і найбільш повну адаптацію в суспільстві.

Проведення і реалізація роботи бібліотек із збудованою системою заходів дозволить вирішити проблему адаптації та соціалізації соціально незахищених верств населення. Оптимальним результатом адаптації людей з обмеженими можливостями є набуття людиною повноцінного місця в житті, соціальна інтеграція; надання рівних з усіма політичних і громадянських прав, розширення їх суспільних функцій [3].

Список використаних джерел:

1. Библиотечноеведение : общий курс : учебник / под ред. К. И.Абрамова, Н. С. Карташова. – М.: Книжная палата, 1988. – 223 с.
2. Козлова, О. Особливості формування медіа культури у користувачів з обмеженнями в життєдіяльності / О. Козлова // Шкільна бібліотека. – 2007. – №8(92). – С. 20-24
3. Худоренко, Е. А. Лица с ограниченными возможностями здоровья. Проблемы образования и инклюзии / Е. А. Худоренко // Социологические исследования. – 2010. – № 9. – С. 65-70.
4. Центральна бібліотека ім. М.Л. Кропивницького м. Миколаєва [Сайт]. – Режим доступу: <http://www.niklib.com/home.ua>. – Назва з екрана.